

De coöperatie Fryslân met ruim 650.000 leden: laten we daar snel werk van gaan maken | Column Ingrid van de Vegte, Friesch Dagblad 30-9-22

Laten we een coöperatie Fryslân beginnen, met alle Friezen als lid. Die kan door zijn omvang en verbinding meer meters maken dan nu gebeurt in de vele samenwerkingsverbanden, waar vaak het model heerst van 'zoveel en zolang mogelijk zelf, tenzij'.

Stel je voor dat we allemaal leden zijn van de coöperatie Fryslân en zo onze gezamenlijke belangen vormgeven. In de statuten staat dan dat deze coöperatie tot doel heeft om hier en nu en in de toekomst zorg te dragen voor Fryslân, waaraan iedereen mee kan doen. De coöperatie dient tot welzijn van iedereen met respect voor lucht, bodem en water, voor dieren en planten. Alle bijdragen, staat er dan, van alle mensen, organisaties en bedrijven zijn van waarde. Overheden stoppen een flink deel van hun publieke middelen in de coöperatie.

Hoe zouden we dan plannen maken, afspraken maken? Welke vorm krijgt die organisatie, hoe ziet het bestuur van de coöperatie eruit? We zouden bijvoorbeeld kunnen nadenken over een goede afspiegeling van de bevolking in het bestuur, zonder partijpolitieke lijnen of belangen. We kunnen kiezen voor werkwijzen waarbij iedereen die mee wil praten en denken, wordt uitgenodigd en geïnformeerd en bijdraagt door adviezen op te stellen. We kunnen bijeenkomsten houden die op referenda lijken en waarbij iedereen een stem heeft. We kunnen een commissie van verstandige mensen inrichten die alle voorstellen en ideeën toetst op de doelen van de coöperatie: kan iedereen meedoen, leidt het tot welzijn van allen (dan wel tot behoud ervan) en blijft de omgeving heel.

Kampioen vrijwilligerswerk

Er is binnen Fryslân zoveel betrokkenheid, we zijn kampioen vrijwilligerswerk. Tot in de kleinste kieren vind je hier verenigingen en gezamenlijkheid. Er zijn veel familiebedrijven die gewend zijn aan lange termijndoelen, er zijn boeren die het land willen onderhouden en verbeteren en heel graag zouden leveren aan de coöperatie Fryslân. Veel mensen voelen zich erg betrokken bij hun dorp en hun eigen activiteiten en willen die betrokkenheid wel verbinden aan Fryslân. Met de gemeenten in hun opgeschaalde vorm hebben ze vaak geen intrinsieke verbinding of gevoel van thuishoren.

Die betrokkenheid moeten we verzilveren en dat kan in de coöperatie Fryslân. Daar kun je ook samen het gesprek voeren waar zoveel bestuurders mee bezig zijn: hoe ziet onze toekomst eruit? Laat de coöperatie dat uitwerken met mogelijkheden voor alle leden. Gebruik de kracht van onderop die heel sterk is en begeleidt die goed. De coöperatie kan grote veranderingen aanjagen omdat er ook een flink volume is: ruim 650.000 leden is niet gek.

Energie, voedsel en data

Stel je voor dat de coöperatie namens ons allen gaat inkopen. Friese energie, Fries voedsel, Friese data, alles wat we maar nodig hebben en wat een meerwaarde heeft voor iedereen. Dat zou een enorme stimulans zijn voor de boeren om voor Fryslân te gaan produceren in plaats van voor China, via de grote industrie. En we zouden ze dan rustig kunnen vragen om ook aan ons welzijn en de toekomst van al onze kinderen te werken - niet alleen aan die van de opvolgers op het eigen bedrijf - en dus duurzaam te produceren en ons landschap te helpen herstellen.

De coöperatie zou een machtige partij zijn, zodat de grote keuzes gemaakt worden en iedereen dat kan meemaken. Het past bij het egalitaire karakter van Fryslân en de manier waarop we hier tot besluiten komen. En door zijn omvang en het verbinden van iedereen

worden er meer meters gemaakt dan nu in de vele samenwerkingsverbanden, waar vaak het model heerst van 'zoveel en zolang mogelijk zelf, tenzij'.

Dat kunnen we ons niet meer veroorloven. Er is gebrek aan grondstoffen en mensen, er moeten grote veranderingen tot stand komen. Laat de coöperatie Fryslân meer worden dan 'stel je eens voor', meer dan een ideetje van een columnist.

Ingrid van de Vegte is directeur-bestuurder van het Fries Sociaal Planbureau.